

Univerzitet u Sarajevu

Fakultet političkih nauka/Odsjek za politologiju

Doc.dr. Elmir Sadiković

sadikovice@fpn.unsa.ba

Recenzija

knjige: HADŽIĆI - ZLOČIN BEZ KAZNE, autora Aziza Tafre i Alena Almina Bašića

Autori u knjizi polaze od cjeline društveno istorijskog kretanja u Bosni i Hercegovini koja nastaje unutar krize socijalističkog poretka i agresivne ekspanzije velikosrpskog nacionalizma. Velikosrpski nacionalni pokret promovisan Memorandumom Srpske Akademije nauka i umetnosti iz 1986 godine, zasnovan na ideji Velike Srbije, osporavanju Bošnjaka kao naroda i Bosne kao države ima svoj viševjekovni kontinuitet. U vremenu opšte krize socijalizma i nužnosti reforme jugoslovenske socijalističke federacije Miloševićev režim je krajem 80-tih godina XX stoljeća na temelju tog Memoranduma a sa ciljem pripreme realizacije projekta Velike Srbije izvršio nacionalnu homogenizaciju većine srpskog naroda u Srbiji, Hrvatskoj i u Bosni i Hercegovini.

Kada je tokom 1991. godine u procesu disolucije Jugoslavije u Parlamentu Bosne i Hercegovine otvoreno pitanje državno pravnog statusa Bosne i Hercegovine Srpska demokratska stranka nije prihvatile ideju samostalnog i suverenog političkog razvijanja Bosne i Hercegovine. Zapravo već tada se javno, unutar parlamentarne rasprave, razotkriva velikosrpska državna koncepcija, osmišljena u Beogradu, da Bosna i Hercegovina ni na kakav način ne može, u ustavno-pravnom položaju, biti jednaka i izjednačena sa Srbijom i Hrvatskom. Za SDS je Bosna i Hercegovina samo jedna administrativna jedinica, a nikako država. Stoga njena suverenost mora biti ograničena i vezana za Jugoslaviju. A zna se da je reducirana Miloševićeva Jugoslavija formirana pod imenom Savezna Republika Jugoslavija 1992. godine bila samo politička maska za projekt Velike Srbije.

Neposredno pred početak II Svjetskog rata Adolf Hitler 30. januara 1939. godine u jednom javnom nastupu je rekao sljedeće: „ako Evropa uđe u novi rat, rezultat neće biti boljševizacija Evrope, već nestanak jevrejske rase u Evropi“. Rasprave o državno – pravnom statusu Bosne i Hercegovine nakon prvih višestračkih izbora 1990. godine će ostati

upamćene po sličnoj izjavi Radovana Karadžića 15. oktobra 1991. u Skupštini RBiH: „Ako BiH kreće istom autostradom kojom su krenule Slovenija i Hrvatska, to će BiH odvesti u pakao a muslimanski narod možda u nestanak, jer muslimanski narod ne može da se odbrani ako bude rata ovdje“. Ta izjava Radovana Karadžića je već tada ukazala na genocidne namjere SDS-a ali i na činjenicu da je SDS osnovan sa ciljem realizacije projekta Velike Srbije i da je za realizaciju tog genocidnog projekta u političko - ideološkom, materijalno – finansijskom i vojnom smislu već bio u potpunosti pripremljen.

Nakon provođenja referendumu o nezavisnosti BiH 29. februara i 1. marta 1992. godine, te priznanja države BiH od strane Evropske unije, SDS je istupila iz Skupštine BiH. Uz učešće Srbije i Crne Gore te JNA započela je agresija na suverenu državu Bosnu i Hercegovinu početkom aprila 1992. godine. Tada je započeo najstrašniji rat u historiji Bosne i Hercegovine, rat koji je bio utemeljen na genocidu, sa ciljem obespravljanja, progona i biološkog uništenja bošnjačkog naroda a Bosne i Hercegovine kao države.

Takav agresivni rat nije se mogao povesti bez dužeg vremenskog planiranja i priprema. Nije se mogao zamisliti bez dobro osmišljenog državnog projekta, državne moći i vojne infrastrukture kakvu je imao Miloševićev režim.

Kojim tokom će ići planiranje, priprema i izvođenje agresije na Republiku Bosnu i Hercegovinu i kakve će prije svega biti njene posljedice na jednom mikro nivou, odnosno za stanovnike Hadžića svojom knjigom: **HADŽIĆI - ZLOČIN BEZ KAZNE**, na temelju naučne elaboracije i dužeg sistematskog istraživanja relevantih izvora i literature, te preuzetih iskaza živih svjedoka zločina pokazuju autori Aziz Tafro i Alen Almin Bašić.

Između korica knjige: **HADŽIĆI – ZLOČIN BEZ KAZNE** situirano je devet poglavlja, i to na 380 stranica.

U prvom poglavlju su predstavljene opšte historijske, geografske, demografske i ekonomski činjenice o općini Hadžići. Drugo poglavlje pod naslovom: „Ko je napao Bosnu i Hercegovinu“ tretira srpski velikodržavni projekt i planiranje zločina, samoproglašenu Republiku Srpsku, kao paravan agresije te ulogu Obavještajne službe Srbije tokom agresije na Bosnu i Hercegovinu. Posebnu vrijednost sadržaju ovog poglavlja knjige daju originalni dokumenti, koji nedvosmisleno ukazuju da je Vojska Jugoslavije u svom punom kadrovskom

i materijalno – finansijskom kapacitetu neposredno bila involvirana u planiranje i izvođenje agresije na Republiku Bosnu i Hercegovinu.

Definisanje velikosrpskih strateških ciljeva u Bosni i Hercegovini obavljeno je u aktivnostima Srpske demokratske stranke i samoproglašene Skupštine srpskog naroda u BiH formirane u oktobru 1991. godine. Ovom pitanju autori s pravom posvjećuju posebnu pažnju, tako što analiziraju sve najvažnije ideje i akcije koje su dovele do donošenja Odluke o strateškim ciljevima srpskog naroda u Bosni i Hercegovini na Skupštini srpskog naroda u BiH održane 12. maja 1992. godine u Banja Luci. Iako je najveći dio knjige posvećen dešavanjima i zločinima na prostoru općine Hadžići, nužno je podsjetiti na te ciljeve, jer je na prostoru svih okupiranih općina na prostoru Bosne i Hercegovine, pa tako i na prostoru općine Hadžići, od strane SDS-a primjenjen isti scenarij formiranja paralelnih općinskih institucija, izazivanja krize a potom nelegalnog i nasilnog preuzimanja vlasti praćenog sistemskim progonom nesrpskog stanovništva:

Radi se o šest strateških ciljeva:

- 1) Državno razgraničenje od druge dvije nacionalne zajednice;
- 2) Koridor između Semberije i Krajine;
- 3) Uspostavljanje koridora u dolini rijeke Drine, odnosno eliminisanje rijeke Drine kao granice između srpskih država;
- 4) Uspostavljanje granice na rijekama Uni i Neretvi;
- 5) Podjela grada Sarajeva na srpski i muslimanski dio;
- 6) Izlazak Republike srpske na more.

Realizacija ovakvih strateških ciljeva na etnički izmješanom prostoru u svih 109 općina na prostoru Republike Bosne i Hercegovine nužno je vodila u rat utemeljen genocidu, urbicidu i kulturocidu nad bošnjačkim narodom. Pri tome valja imati na umu da R BiH nije nikome ugrožavala nijedno kolektivno ili individualno ljudsko pravo, kao ni pravo srpskog naroda da na legalan i legitiman način traži garanciju i institucionalnu zaštitu svojih kolektivnih prava u okviru države Bosne i Hercegovine.

U narednih sedam poglavlja knjige elaborirana je realizacija velikosrpskog projekta na području opštine Hadžići. Rušenje legalnih organa vlasti opštine Hadžići; Zločin; Logori; Bol i tuga porodica nestalih Hadžićana; Tortura nad Srbima Hadžića; Etničko čišćenje Hadžića i

Zločin bez kazne su naslovi poglavlja u kojima autori opisuju stradanje nesrpskog stanovništva na okupiranim područjima opštine Hadžići. U ovim poglavljima autori posebnu pažnju posvećuju napadima na Miševiće, Musiče, Griviće i Donje Hadžiće. Ukazuju na najveća stratišta hadžičkih Bošnjaka puput KSIRC-a; „Hotelske zgrade“; Doma Kulture, Zgrade socijalnog, Zgrade Teritorijalne odbrane, „Garaže“; stanice milicije na Ilići; Kule. Podsjećaju na imena ubijenih Bošnjaka, na imena 92 do sada ekshumirana Bošnjaka kao i na obavezu prema 91 nestalom za kojima se još uvijek i nakon skoro dvije decenije od kraja rata traga. Autori ukazuju i na imena najodgovornijih za izvršeni zločin nad Bošnjacima Hadžića. Onih koji su pred međunarodnim sudom u Hagu ili bosanskohercegovačkim sudovima osuđeni, koji su nepravedno oslobođeni kao i onih za koje postoji osnovana sumnja da su bili važni akteri izvršenog zločina nad Bošnjacima Hadžića. Podsjetimo na neke od njih: Biljana Plavšić; Nemanja Jovićić; Rade Veselinović; Ratko Gašević; Radovan Malinović; Vlastimir Pušara; Boro Krsmanović; Dragan Damjanović; Miroslav Krajišnik; Tihomir Glavaš; Vidomir Banduka; Nedeljko Samouković; Dragan Kapetina; Mladen Tolj i brojni drugi.

Svaki totalitarni režim koji provodi fašistoidni politički projekat ima svoje ideoološke tvorce i glavne aktere koji ga realizuju u praksi. Njegovo obilježje je i brutalni obračun i sa pripadnicima vlastitog naroda koji mu se na bilo koji način suprostave. U tom smislu vrijedno je i ovom prilikom naglasiti iskazanu zahvalnost autora prema pripadnicima srpskog naroda koji su na bilo koji način pokazali humanost i solidarnost prema stradanju Bošnjaka u Hadžićima.

Cilj nauke i svakog naučnog djela je spoznaja istine o onome što je bilo i istine o onome što jeste. Stoga je i najveći izazov pred svakim koji stvara neko naučno djelo da sačuva objektivnost u pristupu istraživanju. Autori ove knjige su u tome, uprkos teškoj temi i činjenici da su i sami bili žrtve agresije, uspjeli, i na tome im posebno čestitam.

Mir je najveća vrijednost za svaku zajednicu i za svakog pojedinca. Svaki rat je zločin sam po sebi. Historija čovječanstva je historija ratova i zločina ali samo u tri slučaja u historiji čovječanstva ratni zločin je međunarodnim sudom kvalifikovan kao zločin genocida: genocid nad evropskim jevrejima u II Svjetskom ratu; genocid u Ruandi i genocid nad Bošnjacima u Bosni i Hercegovini. Tragedija Bosne i Hercegovine a posebno bošnjačkog naroda u njoj je ogromna i nesaglediva. Genocid nad Bošnjacima je rezultat vijekovima kumulirane i doktrinirano vješto producirane mržnje koja se u toku agresije na R BiH ispoljila kao kolektivna nacionalna mržnja prema svemu što nije srpsko. Iako je Bosna i Hercegovina kao

država bila pred nestankom a bošnjački narod ugrožen u samoj biološkoj supstanci, u svoj toj planetarnoj katastrofi ima nešto i dobro. Bošnjaci su se prvi put nakon pada srednjovjekovne bosanske države 1463.godine borili za vlastitu državu i slobodu. Bošnjački narod je zahvaljujući svom duhu, svojoj vitalnosti i svom inatu, vođen iskonskom željom za slobodom, opstao i sačuvao Bosnu i Hercegovinu kao državu u svojim historijskim i međunarodno priznatim granicama.

Knjiga će po svom sadržaju i serioznosti istraživačkog poduhvata, postati dragocjena za sve koji se bave istorijom agresije na Republiku Bosnu i Hercegovinu, proučavanjem i istraživanjem zločina na području Bosne i Hercegovine, a posebno istraživanjem i dokumentovanjem zločina nad Bošnjacima općine Hadžići. Ona je istovremeno i opomena da se zločin ne smije zaboraviti.

Hadžići, 18.09.2014.godine

doc.dr. Elmir Sadiković